

Öbacka **BRUS**

December 2020

Avslut om Belgien

Frågesporter

Pysseltips

Nya chefer

Vinterpicknick

Filmrecension

Skidsport

Pepparkaka

INNEHÅLL

- 3 Lättläst: Corona
- 4-7 Kristina från Duvemåla 25 år
- 8-9 Pepparkaka
- 10-11 Julig grankrans
- 12 Filmrecension
- 13 Lättläst: Mata fåglarna rätt
- 14-16 Belgien
- 17 Facebookhumor
- 18-19 Vinterpicknick
- 20 Knep & Knåp
- 21-23 Frågesporter
- 24-27 Pysstips
- 28-31 Polen
- 32-33 Lättläst: Gott i jul
- 34 Skidsport
- 35 Facit
- 36 Nya chefer

Dessa personer har bidragit med material i detta nummer:

Stina Palm

Malin Stenberg

Charlotte Björk

Hanna Löfgren

OMSLAGSBILD: Wieliczka saltgruva, Polen.
FOTO: Henrik Sommerfeld

Den här numret är inte som våra tidningar brukar vara. Vi (mest jag) har försökt att behålla så mycket som möjligt av det ursprungliga materialet. Men även stoppat in passande material från Sommarskoj och Öbackabus september, som vi inte kunde ge ut.

Glöm inte att kolla in www.franzengruppen.se > Blogg där det finns och kommer mycket material.

/Stina, redaktör

Vad stängde Daglig verksamhet i ett halvår?

Coronaviruset heter så för att det ser ut som en krona.

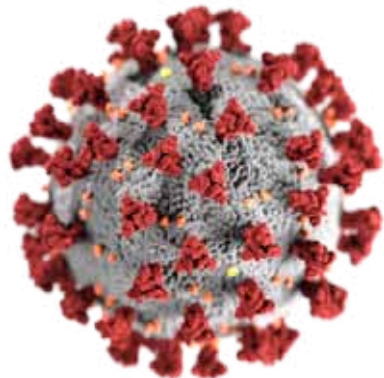
Bilden visar virus som satt sig på en cell.

Krona heter corona på spanska.

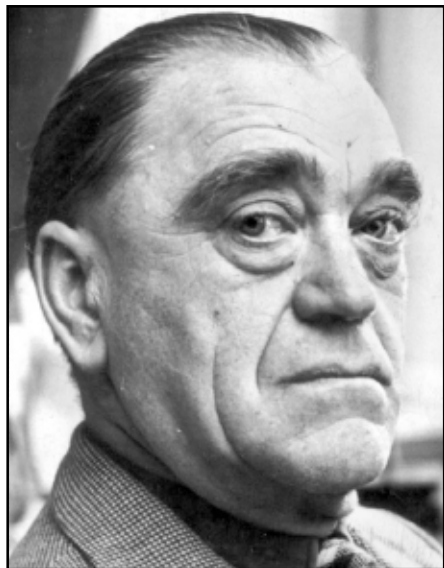
Sjukdomen som viruset orsakar heter CoViD-19 – **Corona Virus Disease** (Coronavirussjukdom) -19 för att den upptäcktes/kom 2019.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Youtube

Musikalen Kristina från Duvemåla 25 år

Utvandrarserien

Författaren

Karl Artur *Vilhelm Moberg*, född 20 augusti 1898 i Moshultamåla i Algutsboda församling, nu Emmaboda kommun i södra Småland. Död 8 augusti 1973 på Vaddö, Stockholm p. g. a. sjukdom.

Författare, journalist och dramatiker.

Utvandrarserien är ett av Mobergs mest kända verk. 16 personer utvandrar från södra Småland till Minnesota i Amerika (USA) våren 1850. Något som cirka 1,2 miljoner andra svenskar gjorde vid samma tid, även de flesta av Mobergs släktingar. Han hade själv i 18-årsåldern tänkt göra det. I juni 1948 åkte han dit och reste runt i svensksbygderna för att få källmaterial.

Böckerna i serien

finns även som ljudböcker på CD

Utvandrarna (1949)

Innvandrarna (1952)

Nybyggarna (1956)

Sista brevet till Sverige (1959) var från början inte planerad

Din stund på jorden (1963) är en slags uppföljare.

Musikalen

Musikalen *Kristina från Duvemåla* bygger på utvandrarserien.

Premiärspelplatsen var satt till en av Sveriges då största scener, Malmö musikteater. Regissör blev chefen Lars Rudolfsson, som till slut gjorde även både manus och scenografi. Med i föreställningen var också Malmö musikteaters kör och orkester, sammanlagt uppåt 100 personer.

De första musikarrangemangen gjordes av Anders Eljas. Designade de 500 kostymerna gjorde Görel Engstrand. Den ursprungliga scenografin gjordes av New Yorkbaserade Robin Wagner.

Fina-Kajsa och regiassistent:
Marianne Mörck

Föreställningen var 3 timmar i 2 akter med ett 40-tal sånger. De mest kända musiknumren - Roberts *Guldet blev till sand* och Kristinas *Du måste finnas* - är i akt 2, när sällskapet kommit till Amerika.

Öbackabrus

Huvudrollerna

Helen Sjöholm, Sundsvall: *Kristina* Nilsson, född Johansdotter, är bond-dotter, bara 19 år när hon gifter sig med Karl Oskar och 25 när de flyttar.

Anders Ekborg: Kristinas fästman och senare make *Karl-Oskar* Nilsson är bondsonen som vid 21 års ålder tar över gården Korpamoen efter att hans far råkat ut för en olycka med en av alla de stenar som finns på gården. När de utvandrar är han 27.

Peter Jöback: Karl-Oskars lillebror *Robert* Nilsson är dräng, husbonden behandlar honom illa och Robert drömmer sig bort. Han är runt 20 år när de ger sig av.

Åsa Bergh: *Ulrika i Västergöhl*, ogift och piga åt Kristinas farbror är 37 år när flyttlasset går. Västergöl finns troligen inte, namnet kan vara lånat från Östergöl.

Biroll

Marianne Mörck (även regiassistent): Änkan *Fina Kajsa* från Öland följer med för att hälsa på sin son i Amerika. Hon har med sig ett brev där hans adress står, Taylors Falls, Minnesota. Så det blir dit de reser.

Handling i korthet

Det är våren 1850 i södra Småland. Kristina gifter sig med Karl-Oskar och flyttar till dennes bondgård. Efter tre år av kamp för överlevnad p. g. a. att vetet och andra grödor växer dåligt på åkrarna plus vädret gör en grupp från bygden den långa resan till Amerika för att få det bättre.

Kristina: Helen Sjöholm

Karl Oskar: Anders Ekborg

Robert: Peter Jöback

BILD
SAKNAS

Ulrika i Västergöhl: Åsa Bergh

Öbackabrus

Text: Björn Ulvaeus

Musik: Benny Andersson

Marianne Mörck var förutom karaktären Fina-Kajsa även regiassistent.

Manusförfattare, regissör: m.m. Lars Rudolfsson

Orkester- och körarr., dirigent: Anders Eljas

Spelplatser och spelperiod

Lördagen den 7 oktober 1995 hade musikalen premiär på Malmö musikteater.

I Malmö spelades 194 föreställningar, i Göteborg 125 st. 13 april 1996 t.o.m. våren 1997 och i Stockholm 352 med premiär 14 februari 1998.

Det är 671 föreställningar.

Hela spelperioden var lördag 7 oktober 1995-lördag 19 juni 1999.

Miljonpublik

Totalt 1.000.917 personer har sett musikalen. Alltså nästan lika många som utvandrade.

Öbackabrus

Omdöme

Jag har själv inte sett den, men mamma och pappa gjorde det i Stockholm och tyckte den var bra, både historien och scenografin.

25-årsjubiléet

Inför 25-årsjubiléet den 7 september i år släppte Malmö opera en intervju med Benny, Lars, Marianne, Helen, Anders Ekborg, Peter och Åsa, nästan 90 minuter lång där man mindes tillbaka på tiden med musikalen, från första idén till sista föreställningens slut.

Den intervjun finns på Youtube i en oklippt version och en klippt.

Se en del av gänget på nästa uppslag.

Senare gjorde Lars en knappt 30 minuters intervju med Utbildningsradion där han beskrev skapandet av musikalen i detalj.

Makarna står staty i Karlshamn som de åkte ifrån.

Björn, Benny, Anders Eljas samt huvudrollsinnehavarna gjorde samma resa i oktober 1998 och fick själva se bygden.

Helen och Peter har även varit i Duvemåla.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Youtube, Wikipedia, opera.se, charlottateater.se, kristina.fi, cirkus.se, sydsvenskan.se, sr.se, svt.se, Göteborgs stadsmuseum, emmaboda.se, da.se, aftonbladet.se, Briggen Teaterproduktion

Färdvägen från Småland till Minnesota. Då 2 1/2 månad med båt, nu 24 timmar med flyg

Öbackabrus

PEPPARKAKA

Hur kom pepparkakan till?

En teori om hur pepparkakan fick sitt namn är att den från början innehöll peppar, medan en annan är att pepparn blev ingrediens senare och att alla exotiska kryddor på den tiden kallades peppar. På engelska heter pepparkaka gingerbread. Rätt krydda, ingefära.

Pepparkakor var vanliga i Tyskland och England. Nürnberg i Tyskland bakade många pepparkakor under medeltiden och har blivit något av ett centrum för pepparkakor.

Pepparkakan kom troligtvis till Sverige därifrån.

Pepparkaksformar i trä tillverkades redan på 1300-talet. Motiven kunde vara personer, vapensköldar eller ha religiösa anknytningar.

Första dokumenterade ätandet av pepparkakor i Sverige kan ha varit på 1300-talet när nerskrivna kostnader för råvaror anger att man bakade pepparkakor till bröllopet 1335 mellan kung Magnus Eriksson och Blanka av Namur (Belgien).

Så här gör du lättkavlad pepparkaksdeg

3 deciliter socker
1 1/2 deciliter sirap
210 gram margarin
1 1/2 deciliter mjölk
3 teskedar bikarbonat
1 tesked nejlikor
1 tsk ingefära
1 tsk kanel

Blandas och får ett uppkok.

12 dl vetemjöl tillsätts när det svalnat. Enklast i matberedare/hushållsassistent.

Därefter in i kyl och baka ut tidigast dagen efter.

Går att ha i kylan flera dagar innan man bakar.

TEXT: Stina Palm,
Malin Stenberg

KÄLLA: Wikipedia,
ica.se

Gör egen kristyr

- Florsocker
- Vatten (eller citronsaft)
- Ev. karamellfärg

Blanda florsocker och vätska tills kristyren fått en bra konsistens. Ska du ha olika färger delar du upp den och håller i olika skålar där du blandar i färgen. Ta ett smörpapper (bakplåtspapper är för blankt), håll i ena hörnet och snurra runt handen. Kolla så det inte är håll längst ner i struten (snurra isåfall tätare). Tejpa ihop den. Håll i kristyren och klipp ett litet hål. Ska du ha flera färger måste du ha en strut för varje). Spritsa. Ställ torrt och svalt att stelna.

Malins JULIGA

Det här behövs:

En halmstomme
Tätt och fint granris
En sekator
Arbetshandskar
Avbitartång
Ståltråd att binda kransar med
Ståltrådspinnar (att fästa grejer med)
Dekoration
Fråga i en blomaffär, dom har det mesta som behövs

1

Fäst ståltråden genom att linda den några varv runt halmstommen.

2

Lägg på ett lager med gran så det täcker runt.

Fäst riset med ståltråd genom att snurra några varv.

3

Om en dubbelsidig krans görs lägg granrisbitar tätt omlott på kransens alla sidor hela vägen till början (om man vill att kransen ska ses från 2 håll).

4

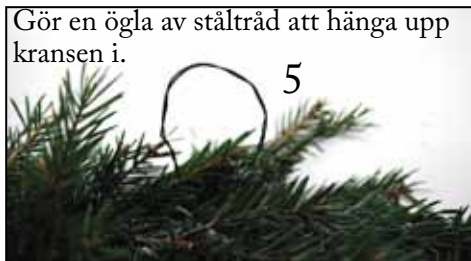
Om en enkelsidig krans görs lägg granrisbitar tätt omlott på hela kransen **UTOM PÅ BAKSIDAN** (bra att ha en platt baksida för att hänga t. ex. mot en dörr).

Använd ungefär 10-15 cm stora bitar.

Gör en ögla av ståltråd att hänga upp kransen i.

5

GRANKRANS

Dekorera kransen med vackert pynt. Sätt fast pyntet med ståltråd eller lim.

Linda sidenbandet runt kransen och knyt ihop till en fin rosett.

6

Se till att lägga bitarna med rätt – denna – sida upp, detta är rätt sida. Det är mera barr på kvistens ovan-sida.

Detta är fel sida. Det är mindre barr på kvistens undersida.

Dekorera kransen på båda sidor om en dubbelsidig krans gjorts.

Om en enkelsidig krans gjorts behövs bara dekoration på ena sidan.

Jag är nöjd med det färdiga resultatet.

Filmrecension: Catwalk

Catwalk är en biofilm som handlar om Glada Hudikteatern.

Ordet catwalk kommer från engelskans ”cat” (katt) och ”walk” (gå).

Modellerna går fram och tillbaka på ett podium, till musik, och visar upp kläder.

Den här filmen börjar med att Emma tar kontakt med Pär i Glada Hudikteatern, för att hon vill bli fotomodell.

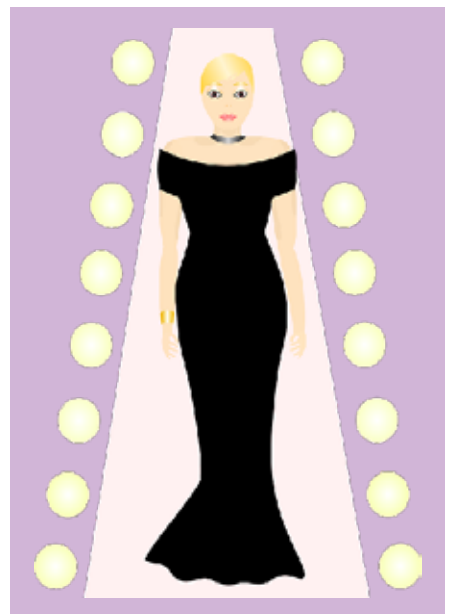
Utifrån det får Pär en idé, de ska göra en modevisning i New York!

Pär tar kontakt med experter, som hjälper dem att göra en show.

Under resan får de bland annat lära sig mer om design.

Det jag tyckte bäst om med filmen var nog bilderna från New York.

Jag fick också skratta mycket.

TEXT: Hanna Löfgren

KÄLLA: Wikipedia

Mata fåglarna rätt

På vintern blir det svårare för fåglarna att hitta mat.

Många gillar att ge dem mat.

Fåglar gillar fröer och nötter. Frön från solrosor eller jordnötter är bra mat.

Fett som talg och ister är också populärt bland fåglarna. Koltrastar gillar äpplen.

Fåglar äter helst på eftermiddagen. Då klarar de sig bättre i kylan på natten.

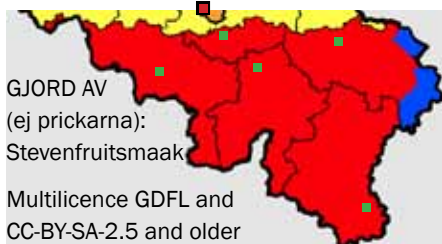
När det inte är frost och snö behöver inte fåglarna hjälp med att hitta mat.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: 8sidor.se,

fragaenbiolog.blogg.lu.se

BELGIEN DEL 6, Vallonien

GJORD AV
(ej prickarna):
Stevenfruitsmaak

Multilicence GDFL and
CC-BY-SA-2.5 and older

Vallonien

Vallonien upptar nästan 2/3 av Belgiens yta, men bara knappt 40% av befolkningen – cirka 4 300 000 – bor där. De är främst franskspråkiga, men även t. ex. vallonska används.

Vallonien har 5 provinser:

Vallonska Brabant med provinshuvudstaden Wavre.

Hainaut med provinshuvudstaden Bergen. Staden Charleroi med 202 182 invånare är Belgiens femte folkrikaste och Valloniens största stad.

Provinsen med provinshuvudstaden **Namur**, 110 632 invånare. Namur är även Valloniens regionhuvudstad.

Provinsen med provinshuvudstaden **Liège**. 633 934 invånare. Det blå området är inte utmärkt på alla kartor utan ingår då i provinsen Liège. Se nästa Öbackabrus.

Provinsen **Luxemburg** med provinshuvudstaden Aarlen.

Städerna med angivna invånarantal har tillsammans 946 748 av 11 miljoner invånare.

Waterloo

Waterloo (Väterlää) är en stad i kommunen med samma namn i Vallonska Brabant. Den ligger 12 kilometer söder om Bryssel.

Namnet lär komma av det flamländska ordet water – vatten – men här i betydelsen blöt, och loo som betyder skog eller skogsglänta.

Den 18 juni 1815 besegrades Napoleon här.

ABBAs melodifestivallåt från 1974, Waterloo, handlar om det slaget. Staden ligger jättenära där jag var och hade jag vetat det hade jag förstås velat åka dit. Jag frågade var den ligger men ingen visste eller brydde sig.

Öbackabrus

Del 7. Eurovision Song Contest på hemsidan under Blogg

Vid slagfältet finns två höga pelare som är minnesstatyer.

I området finns även en lejonstaty, Butte du Lion/Leeuw van Waterloo på en konstgjord kulle, med trappor upp till den.

Belgisk franska

Belgisk franska används främst i Vallonien. Flamländare läser franska i skolan från 10-årsåldern, som ett andraspråk.

Den belgiska varianten är nästan samma som fransk franska, men det finns några skillnader i ordförrådet. Detta på grund av landets andra språk samt att man vill ha det så.

Att Belgien har varit politiskt skilt från Frankrike i flera hundra år (förutom en kort period under Napoleons styre), minskade chanserna för att franskan på båda sidor om gränsen skulle bli enhetlig. Det visar sig främst inom matlagning och offentlig administration (kommun, landsting och riksdag).

LIKHETER OCH SKILLNADER

SVERIGE

FRANKRIKE

BELGIEN

vi ses...

senare snart

”à tout à l’heure”

”à tantôt”, ”à bientôt”

Frukost

Le petit-déjeuner

Lunch

Le déjeuner

Le dîner

Middag

Le dîner

Le souper

Sjuttio

soixante-dix (= 60 10)

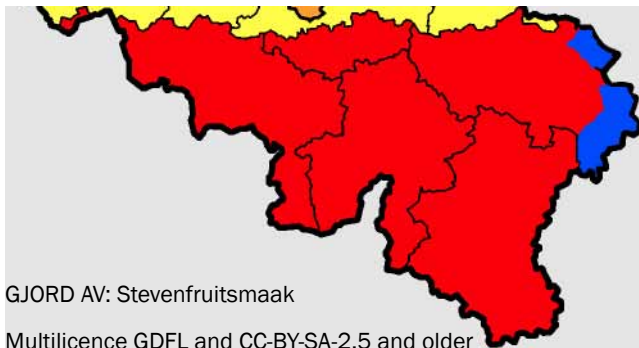
septante

Nittio

quatre-vingt-dix (= 4 20 10)

nonante

BELGIEN DEL 8, Eupen-Malmedy och flerspråkighet

Området Eupen-Malmedy bildades 1920 – alltså för 100 år sen i år – och är namngivet efter två kommuner. Det ligger i/utanför östra Vallonien (blått på kartan). Jag nämnde området i Vallonienartikeln, för det är ofta inte utmärkt på kartor utan är medräknat i provinsen Liège.

I området bor 0,9% av befolkningen – ungefär 100 000 personer. Knappt 77 000 – 0,4% av belgarna – är tyskspråkiga. Bara 2 av de 11 kommunerna är franskspråkiga, den ena är Malmedy. Belgarna kallar oftast området för Östkantonerna/Öst-belgien (tyska Ostkantone/Ost-

belgien, franska Cantons de l'Est, flamländska Oostkantons/Oost-België).

Flerspråkighet

Efter Belgiens tre officiella språk flamländska, franska och tyska kommer engelska.

38% av belgarna använder två eller tre språk på jobbet och 27% kan konversera på mer än tre språk.

Det går jättebra att ta sig fram på engelska i hela Belgien.

TEXT: Stina Palm

Det här är sista delen som kommer i tidning. På www.franzengruppen.se > **Blogg** finns tre delar till och alla källor

FACEBOOKHUMOR DEL 1

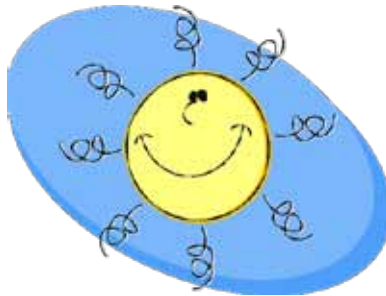
Apelsiner är bra för ögonen -
de innehåller sevitaminer...

När vegetarianer krigar kastar de granatäpplen på varann.
Det är fruktansvärt.

Om man knypplar, har man då spetskompetens?

Tre albinos låg och solade. Vet du vem som blev brunast?
Inte den blekaste

Hushållspapper – de fäder som är
hemma med sina barn

SAMMANSTÄLLNING: Stina Palm

DESIGN: Malin Stenberg

Som ny medlem i skytteföreningen
kommer du att träffa många nya vänner...

Vinterpicknick

– vad kan behövas?

- En filt, ett sittunderlag eller liknande att sitta på
- En termos med färdig mat om man inte kan göra upp eld
- Färdig sallad, något att grilla eller annat gott att äta
- Något sött att fika
- Kaffe, saft, vatten eller annan dricka
- Bestick och något att äta på
- Mugg eller kåsa
- Servetter eller toa-/hushållspapper
- En soppåse att slänga skräp i
- Kläder efter väder
- Ved eller leta torr ved på marken i naturen
- En yxa eller fickkniv kan vara bra att ha
- Kikare, kamera och fulladdad mobiltelefon
- Plåster, sårtvätt
- En spade att gräva i snön med för att göra vindskydd

Vad kan man göra på en vinterpicknick?

TEXT OCH FOTO:
Malin Stenberg

Ut och spana i naturen, gå på sakletning, gör en rolig snögubbe eller leta djurspår i snön. Spåren på bilderna är från rådjur och hare.

KNEP & KNÅP

Kodlåset

Du ska öppna kodlåset till julklappsgömmen...

Du testar 147

Du får veta att...

en siffra är rätt men på fel plats

189

En siffra är rätt och på rätt plats

964

Två siffror är rätt men båda är på fel plats

Du testar 523

Alla siffror är fel

286

En siffra är rätt men på fel plats

Vad är koden?

FACIT PÅ SIDAN 35

GJORT AV: Stina Palm

Vik en servettgran

Använd en kvadratisk gärna lite hårdare servett.

Vrid servetten så att du har de fyra flikarna mot dig.

Vik upp flikarna en och en, med cirka 1 1/2 centimeters mellanrum mellan kanterna.

Vänd sevetten.

Vik upp det högra hörnet.

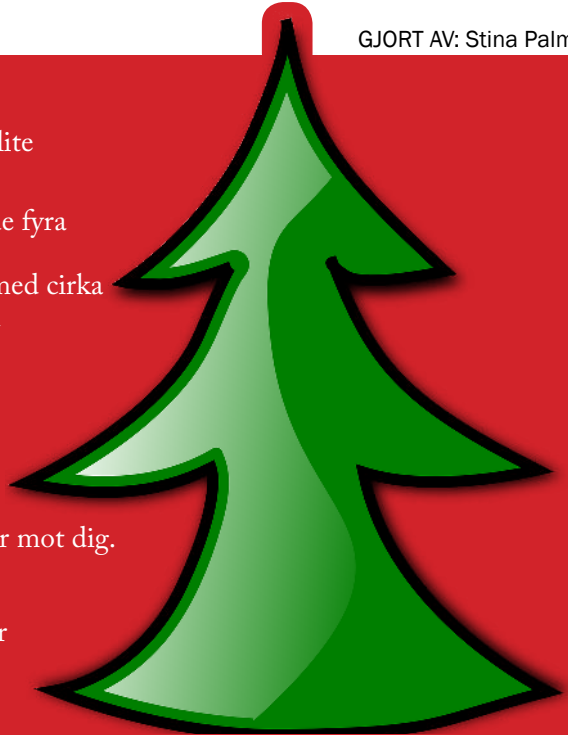
Vik över det vänstra hörnet

Vänd granen så flikarna pekar mot dig.

Vik flikarna över sig själva...

Vik in toppen av fliken under fliken över.

Gör detta på alla lager.

Öbackabrus

FRÅGOR OM ALLT MÖJLIGT

1. I vilken stad utspelar sig Lasse-Majas detektivbyrå?

1	X	2
Valleby	Vimmerby	Virreby

2. Vilken skola går Harry Potter på?

1	X	2
Hartwarts	Hogwarts	Wogharts

3. Vem träffar Alice i Underlandet?

1	X	2
Sadelmakaren	Skomakaren	Hattmakaren

4. Vilken rolig sak av dessa uppfanns först?

1	X	2
Datorn	Tv:n	Radion

5. Vad heter den gröna grodan i mupparna?

1	X	2
Kermit	Hermit	Mermit

6. Vad skjuter man på i spelet Angry Birds?

1	X	2
Får	Hästar	Grisar

DJURFRÅGOR

1. Vad lagrar kamelen i sina pucklar?

1	X	2
Vatten	Fett	Päls

2. Vad består elefantens betar av?

1	X	2
Elfenben	Porslin	Elefantben

3. Ungefär hur stor kan en blåval bli?

1	X	2
20 meter	30 meter	40 meter

4. I vilken världsdel lever tigern?

1	X	2
Afrika	Antarktis	Asien

5. Vilket slags djur är en taggagam?

1	X	2
Gam	Ödla	Igelkott

GJORT AV: Charlotte Björk

BEARBETNING: Stina Palm

Öbackabrus

6. Vilket av följande djur finns på riktigt?

1	X	2
Näsapa	Örongris	Munåсна

7. Vad är agility?

1	X	2
Kattmat	Hundsport	Djursjukdom

8. Vad kan inte pingvinen göra?

1	X	2
Höra	Simma	Flyga

9. Vad kallas grisens ungar?

1	X	2
Kultingar	Grislingar	Svingar

10. Vilket djur springer snabbast?

1	X	2
Hästen	Geparden	Strutsen

FACIT PÅ SIDAN 35

STICKA DIN EGEN MUFFINS- ELLER CUPCAKEMÖSSA

Material: garn, 100% akryl.

Storlek: ca 1,5-2 år

Garnåtgång: 50g beige garn, 50g rosa garn, ev. 50g vitt garn och några meter mörkrosa garn.

Stickor och virknål: rundsticka och/eller strumpstickor 3,5 mm och virknål 3,5 mm.

Lägg upp 96 maskor på rundstickor/strumpstickor i det beige garnet och sticka bred resårstickning, 3 räta, 3 aviga i 22 varv.

Byt till rosa garn och sticka slätstickning i 18 varv.

Sticka sedan 1 varv och öka 2 maskor jämnt fördelat över varvet = 98 maskor.

Sticka vidare med rosa garn och minska så här:

Varv 1: 12 maskor slätstickning, 2 maskor ihop. Upprepa varvet ut.

Varv 2: 11 maskor slätstickning, 2 maskor ihop. Upprepa varvet ut.

Varv 3: 10 maskor slätstickning, 2 maskor ihop. Upprepa varvet ut.

Fortsätt att minska på samma sätt och minska med 1 maska mellan intagningarna tills 5 maskor återstår. Maska då av.

Öbackabrus

Om du vill göra en cupcake:

Nu är det dags att ta fram virknålen.

Plocka, med det vita garnet, upp ca 98 maskor runt mössan i färgbrytet mellan det beige och rosa garnet. Detta blir gräddkanten.

På varv 2 virkas 3 stolpar i varje fast maska för att bilda vågkanten.

Virka sedan ett litet körsbär i mörkrosa garn:

Lägg upp 4 luftmaskor och slut till en ring med en smygmaska.

Varv 2: Virka 2 fastmaskor i varje fm varvet ut.

Varv 3: 1 fastmaska, 2 fastmaskor i nästa fastmaska varvet ut.

Varv 4-5: 1 fastmaska i varje fastmaska.

Varv 6: 2 fastmaskor, 2 maskor ihop. Varvet ut.

Varv 7: 1 fastmaska, 2 fastmaskor ihop. Varvet ut.

Fyll nu den lilla bollen med fyllnadsvadd eller lite restgarn.

Varv 8: 2 maskor ihop varvet ut.

Ta av garnet, avsluta med en smygmaska och sy ihop hålet.

Fäst nu alla trådar och sy fast ”körsbäret” på toppen av mössan.

Bilden kommer inte från samma källa som beskrivningen, så utseendet stämmer inte riktigt.

SAMMANSTÄLLNING: Stina Palm
KÄLLA: Facebook

FESTLIG TÅRTBITSASK

Kul pyssel och kul presentförpackning.

Material: Kartong eller tjock papp, t. ex. en flingförpackning
Färgat papper eller tyg, tygband
Valfritt övrigt pynt: t. ex. knappar, ljusmanschetter, spetsar

Rita och klipp ut din pappersform i lite grövre papper.

Vik och limma ihop till en tårtbitsformad ask.

Klä asken med papper eller tyg. Limma eller sy. Du kan t. ex. brodera fast fina band, pärlor, trådar, knappar eller annat.

SKÅLAR AV VIRKADE DUKAR

Virkade dukar i olika kvalitet, färg och storlek kan stärkas med trälim och formas till genombrutna skålar och på så sätt återbrukas till en ny funktion.

För att få en styvnad som håller formen, ta lika delar trälim och varmt vatten. Rör om. Doppa duken i lösningen. För att få en önskad form, använd en skål att forma över. Klä formen med gladpack för att förhindra att duken fastnar.

Dra och forma. Dukens tjocklek påverkar torktiden. Ta inte bort från skålen förrän duken är helt torr. Gladpacken kan sitta fast lite men går att dra bort.

Tänk på att det inte går att ta bort limmet ur duken utan gjort är gjort.

STÄNKMÅLA *Öbackabrus*

För att stänkmåla doppar man en pensel i färg och stänker på tyget. Det är alltid bäst att ha tvättat tyget först. För att få en kontrollerad spridning av färgen kan man slå på penseln med något hårt.

Textilfärg är ganska tjock så späd ut den med vatten.

Lägg ut tröjan på plant underlag, se till att skydda underlaget, det stänker!

Det är bäst att använda en styv pensel. Är det klädesplagg är det bra att lägga plast eller en tidning mellan tyglagren så att det inte läcker igenom.

Stänk ned tyget. Låt torka. Stänk på baksidan. När allt är torrt fäster man färgen genom att stryka tröjan ca 3 minuter.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: 365slojd.se

Polen - en modern öststat

Allmänt

Polen (polskt namn: Polska) är Europas till ytan 9:e största land på 312 575 km² och 7:e mest befolkade. 98,7% av befolkningen på ca 38,4 miljoner är polskspråkiga polacker. 0,6% är ukrainare och övriga 0,7% kommer från andra länder.

Valuta: 1 zloty (cirka 2,35 svenska kronor) = 100 groszy.

Tidszonen är GMT+1 som i Sverige.

Klimatet är mildt, tempererat.

Polen har två nationaldagar. 3 maj firar man minnet av Konstitutionen 1791. 11 november firar man att Polen återuppstod som stat på fredsdagen av första världskriget 1918.

Landskoden är PL (liksom toppdomänen, som i Sverige är .se) eller POL och landsnumret +48.

Historia

Polen har en lång historia. Landet bildades på 900-talet och var en stormakt, men förlorade sin självständighet på 1700-talet. Man återfick den vid första världskrigets slut 1918.

Öbackabrus

Sedan Sovjetunionens fall i slutet av 80- och början av 90-talet har Polen fria val och marknadsekonomi (baserad på arbetsfördelning, priset på varor och tjänster bestäms av utbud och efterfrågan). Landet är medlem i EU sedan 1 maj 2004 och Nato sedan 1999.

1772-1918 fanns ett polskt område som hette Galizien, ägt av det österrikiska kungahuset. Det är numera delat mellan Polen och Ukraina.

De 10 största städerna

1. Warszawa

2. Kraków

3. Łódź (Wädsch)

4. Wrocław (Vrättswaff)

5. Poznań

6. Gdańsk

7. Szczecin (Schtetchin) eller Stettin (danska, tyska och svenska)

8. Bydgoszcz (Bydgoschtch)

9. Lublin

10. Katowice

Religion

87-90% är romerska katoliker. 1978-2005 var polacken Karol Józef Wojtyła – från Wadowice – påve. Hans påvenamn var på svenska Johannes Paulus II, på polska Jan Pawel II (drogi).

Övriga är ortodoxa kristna, protestanter (Sveriges statsreligion) och bland annat judar.

Judarna

I vissa källor står judarna inte ens med. Före andra världskriget bodde 3-3,5 miljon judar i Polen.

Vid den här tiden hade landet 20 miljoner invånare. Efter andra världskriget, 1968-1972, lämnade tusentals polska judar landet. De flesta av dem kom till Sverige,

Öbackabrus

bl. a. min brors svärföräldrar och deras släktingar 1969. Det finns faktiskt 15 800 personer i Sverige vars båda föräldrar är födda i Polen.

Idag lär det bara finnas några få tusen judar i Polen.

Sevärdheter

Landets mest kända *saltgruva* ligger rakt under staden Wieliczka ("Vilitchka"). Gruvan har varit i drift sedan 1200-talet och är en av världens äldsta som fortfarande är det. Dit har min familj varit, men inte jag. Det såg riktigt häftigt ut på bilderna (se framsidan).

Nationalparken *Stowiński* är ett naturreservat. Den största sevärdheten är de 40 meter höga rörliga sanddynerna, vinden blåser sand över allt som finns i dess väg. Insjöarna Lebsko och Gardno upptar över hälften av parkens yta. Här finns växter och djur som är typiska för havskusten. Fin utsikt över området har man från fyrtornet vid sanddynen Czolpino och från utsiktstornet på berget Rowokól.

I byn *Kluki* finns ett friluftsmuseum. Här anordnas olika folkfester som visar för området typiska sysselsättningar, slöjd och teknik.

Språket

En del ord liknar tyska. Ryskakunskaperna hos befolkningen är goda (mycket av historiska skäl). Polska påminner också en hel del om ryska, men de använder inte samma alfabet. Det första polska uttryck jag lärde mig hemma när jag var liten var *dzień dobry* (djin dobri), som betyder god dag – men det visste ingen i familjen då. Det bara råkade hamna i rätt sammanhang. På ryska heter det ungefär *dobri denj*.

Mat

Pierogi är Polens nationalrätt. Finns i många olika varianter med olika fyllning och kryddor. Vanligast är kött, keso, surkål, bovete och säsongens frukter.

Bigos är känd i Sverige som jägargryta. Gjord på olika kött, kål, surkål, korv, honung, svamp och hela tomater eller tomatpuré. Serveras ofta med rågbröd eller mosad potatis som tillbehör.

Öbackabrus

Golabki (eller golombki som min svägerska kallar det) kan jämföras med kåldolmar. Det är nötfärs, fågel, fårkött eller en vegetarisk rätt med ris, svamp och lök som sveps in i stora kålblad och steks eller puttrar en stund i en slags krämig tomatås.

Kielbasa (*kiewbásá*), kory, är polsk basföda och finns i många olika varianter. Kabanoss är en av dem.

Lazanki är hemmagjord pasta med kål eller surkål, kory/kött eller svamp.

Zapiekanka är en stor varm macka. Det är rostad baguette med mycket smörstekta champinjoner och riven ost. Toppas gärna med ketchup och salladslök vid servering. Kallas även "polsk pizza" för att den kan köpas på tågstationer i landet.

FOTO: Myslnik

Polskie Naleśniki betyder polska pannkakor. Serveras ofta med ost eller kvarg blandat med socker, sylt eller frukt.

Nalesniki z serem betyder pannkakor med ost.

Barszcz ("barsch") är det polska namnet på borstj, rödbetsoppa som många nog förknippar bara med Ryssland. Men det finns ingen speciell polsk variant, den görs olika även i olika delar av Ryssland. Serveras som där med smetana (som normalfet Crème Fraiche i konsistensen, men smakar grädde. Finns i vissa matvaru-butiker även i Sverige).

FOTO: Piotrus

På hemsidan,
www.franzengruppen.se
> Blogg finns mer att läsa

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, Wikimedia, polen.travel, polen.guru, sydsvenskan.se, skma.se, dn.se, swedenabroad.se, historiska.se, swedishnomad.com, bulletinen.org, thespuceeats.com, mathem.se, zeinaskitchen.se, aftonbladet.se, riplebelieves.com, ica.se radiodokumentären Ickemedborgarna.

Öbackabrus

Juldammsugare

Du behöver

Marsipan

Kakao

Blockchoklad

Pepparkaksdeg

Gör så här

Färga marsipanen brun med kakao.

Rulla pepparkaksdegen lagom tjock för att bli innehållet i dammsugaren och gör degbiten lagom lång.

Kavla ut marsipanen ganska tunt och skär i bitar som täcker pepparkaksdegbitarna.

Klä pepparkaksdegbitarna i marsipanen.

Lägg bakplåtspapper på en plåt.

Öbackabrus

Smält chokladen i vattenbad (i en djup tallrik över en kastrull med kokande vatten) eller 20-30 dsekunder i mikron.

Doppa ändarna i chokladen och lägg dammsugaren på plåten.

Ställ plåten svalt och torrt så chokladen stelnar.

Vit varm choklad

Häll kall mjölk i en mugg, bryt i några bitar vit choklad. Värm i mikron tills chokladen smält. Rör om ordentligt så chokladgeggan blandar sig med mjölken.

TEXT: Stina Palm

Öbackabrus

Skidsport

Skidsporten i stort kommer från Norge. De flesta skidgrenar uppfanns i Norge i slutet av 1800-talet. Längdskidåkning, backhoppning, nordisk kombination (backhoppning + längdskidjaktstart) och slalom.

Stafetten uppfanns dock i Sverige i början av 1900-talet, efter förebild från löpningen.

Normännen skeptiska

Det fanns länge en skepsis i Norge mot svenska idéer, och när osloidrottsklubben BUL föreslog införande av stafett i Hovedlandsrennet (Norska mästerskapen) 1924 avslogs detta av skidförbundet. "Denne konkurranseformen strider mot Forbundets prinsipper" (denna tävlingsformen strider mot Förbundets principer). Inget nytänk där inte.

Växling förr och nu

Växlat i längdskidor har man tidigare gjort genom att t. ex. överlämna ett tygstycke. Numera vidrör man ju kroppen på nästa åkare.

Första VM-stafetten

Efter hand minskade det norska motståndet till svenska idéer och den första VM-stafetten ägde rum 1933 i Innsbruck i Österrike, då Sverige också vann.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: tv4.se, weebly.com

Öbackabrus

FACIT

FRÅGOR OM ALLT MÖJLIGT

1. 1 Valleby
2. X Hogwarts
3. 2 Hattmakaren
4. 2 Radion
5. 1 Kermit
6. 2 Grisar

DJURFRÅGOR

1. X Fett
2. 1 Elfenben
3. X Upp till 30 meter
4. 2 Asien
5. X En ödla
6. 1 Näsapa
7. X En hundsport
8. 2 Flyga
9. 1 Kultingar
10. X Geparden

KODLÅSET
Koden är 679

PAPPER OCH STYGN

Carina Jansson Haglunds eftertädare som enhetschef inom Daglig verksamhet är Elisabeth Holmqvist som kommer med många års erfarenhet från sitt jobb hos Arbetsförmedlingen.

God Jul & Gott Nytt År

Hör av er om ni har något ni skulle vilja ha med i tidningen eller idéer om vad vi kan skriva om.

Maila oss på: dagligverksamhet.Papper-Stygn@harnosand.se
Stina Palm, redaktör

Härnösands
kommun